

Warszawa, 04-01-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7033.60.2022.AMB

**Pan
Krzysztof Gawkowski
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Cyfryzacji**

**Ministerstwo Cyfryzacji
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

Rzecznik Praw Obywatelskich analizuje informacje dotyczące problematyki zapewnienia przestrzegania konstytucyjnej wolności wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji. Dla ochrony tych konstytucyjnie chronionych wartości kluczowe znaczenie ma m. in. skuteczna walka z dezinformacją.

Zgodnie z definicją zaproponowaną przez Komisję Europejską, za dezinformację uznaje się „możliwe do zweryfikowania nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd informacje, tworzone, przedstawiane i rozpowszechniane w celu uzyskania korzyści gospodarczych lub wprowadzenia w błąd opinii publicznej, które mogą wyrządzić

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

szkodę publiczną”¹. Jak wskazuje Komisja Europejska, dezinformacja ma na celu wprowadzanie podziałów poprzez zniekształcenie i zafałszowanie faktów, co prowadzi do dezorientacji i osłabienia zaufania do instytucji i ugruntowanych procesów politycznych².

Dezinformacja podważa zaufanie do instytucji, mediów cyfrowych i tradycyjnych oraz szkodzi demokracjom przez utrudnianie obywatelom podejmowania świadomych decyzji. Dezinformacja jest również często podstawą radykalnych i ekstremistycznych idei i działań. Dezinformacja i propaganda mogą stanowić również elementy wojny hybrydowej. Parlament Europejski podkreśla w związku z tym potrzebę zwiększenia świadomości poprzez komunikację instytucjonalną, badania prowadzone przez ośrodki analityczne/akademickie, kampanie w mediach społecznościowych oraz inicjatywy społeczeństwa obywatelskiego³.

Należy też podkreślić, że **z perspektywy jednostki dezinformacja może analogiczne skutki jak cenzura, może mianowicie prowadzić do braku realnej możliwości uzyskania prawdziwej informacji.**

Punktem wyjścia do dyskusji o metodach i kompleksowym podejściu do przeciwdziałania dezinformacji powinna być – jak się wydaje – „Wspólna Deklaracja o wolności słowa i fake news, dezinformacji i propagandzie” opracowana i sygnowana w 2017 roku przez Specjalnego Sprawozdawcę Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. wolności słowa, przedstawiciela Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie do spraw wolności mediów, Specjalnego Sprawozdawcę Organizacji Państwa Amerykańskich ds. wolności słowa oraz Specjalnego Sprawozdawcę Afrykańskiej Komisji Praw Człowieka i Ludów ds. wolności słowa i dostępu do informacji. Jak wskazano w tym dokumencie, „[p]odmioty państwowe powinny, zgodnie ze swoimi

¹ *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Zwalczanie dezinformacji w internecie: podejście europejskie*, Bruksela, dnia 26.4.2018 r. COM(2018) 236 final.

² *Ibidem; zob. też: Wspólny komunikat do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów, Sprawozdanie z realizacji planu działania przeciwko dezinformacji*, Bruksela, dnia 14.6.2019 r. JOIN(2019) 12 final.

³ *Fake news - dezinformacja online próby przeciwdziałania tym zjawiskom z perspektywy instytucji międzynarodowych oraz wybranych państw UE, w tym Polski*, Obserwator Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Warszawa, grudzień 2020 r.

krajowymi i międzynarodowymi zobowiązaniami prawnymi oraz obowiązkami publicznymi, zadbać o to, aby rozpowszechniały wiarygodne i godne zaufania informacje, w tym dotyczące kwestii interesu publicznego, takich jak gospodarka, zdrowie publiczne, bezpieczeństwo i środowisko”⁴.

Dnia 5 grudnia 2018 roku Komisja Europejska ogłosiła *Plan działania przeciwko dezinformacji*⁵. Dokument ten określił cztery obszary, które mają stanowić odpowiedź na problem dezinformacji. Po pierwsze, za konieczne uznano zwiększenie zdolności instytucji unijnych do wykrywania, analizowania i ujawniania dezinformacji. Kolejne kroki to wzmocnienie skoordynowanych i wspólnych reakcji na dezinformację, a także mobilizowanie sektora prywatnego do zwalczania dezinformacji⁶. Tym działaniom towarzyszyć powinno również stałe podnoszenie świadomości oraz poprawa odporności społecznej na dezinformację. Z raportu na temat wykonania Planu⁷ wynika, że podjęte działania na szczeblu unijnym i państw członkowskich pomogły w wykrywaniu dezinformacji i niezakłóconym przeprowadzeniu wyborów europejskich. Płynie z tego wniosek, że **konieczne jest podejmowanie pozytywnych działań przez państwa i kontynuowanie działań na rzecz zwalczania dezinformacji**.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o uwzględnienie powyższych informacji w pracy Ministerstwa Cyfryzacji w obszarze walki z dezinformacją.

⁴ Joint Declaration on Freedom of Expression and “Fake News”, Disinformation and Propaganda, Freedom of Expression Monitors, Geneva/Vienna (3 March 2017), <https://www.ohchr.org/FR/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=21287&LangID=E>, dostęp: 10.08.2023 r.; zob. też stanowisko Specjalnego Sprawozdawcy ONZ ds. ochrony i promocji swobody wypowiedzi wyrażone w raporcie z 2021 r., w którym zaznaczono, że podstawowym wyzwaniem w kontekście dezinformacji, jakie stoi przed Państwami, ale także prywatnymi firmami i mediami, jest przywrócenie zaufania publicznego do wiarygodności przekazu informacyjnego, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G21/085/64/PDF/G2108564.pdf?OpenElement>, dostęp: 10.08.2023 r.

⁵ https://www.eeas.europa.eu/node/54866_en, dostęp: 10.08.2023 r.

⁶ W tym kontekście zob. w szczególności opracowany przez Komisję Europejską udoskonalony *Kodeks postępowania w zakresie zwalczania dezinformacji*, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation>, dostęp: 10.08.2023 r.

⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/report-implementation-action-plan-against-disinformation>. Dostęp: 10.08.2023 r.

Z poważaniem
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich
/-podpisano elektronicznie/